

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt. Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára bélyegen kívül 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frt 30 kr, minden további megkezdett 100 szög után 1 frt 10 kr.

A protestánsok revíziót követelnek.

(D.) Mily hamar és váratlanul fejlődnek az események! Az egyházpolitikai törvényeket sohasem hozhatták volna meg a protestánsok támogatása nélkül. Mi hiába beszélünk, hiába védekeztünk és pedig nemcsak saját hitelveink, de az álladalom érdekében is; hiába mondtuk: ne támadjátok a vallásos intézményeket, mert azok egyuttal legerősebb támaszai az országnak is, nekünk nem hittek. Azt mondták, senkit sem akarnak sérteni, csak az állami jogrendet akarják fölépíteni. S a protestánsok, kik -- valljuk meg -- még mindig jobban gyűlölnék bennünket, mint szeretik a saját vallásukat, rámondták az áment. Superintendenseik szónokoltak a főrendiházban az új törvények mellett, mert hát azt gondolták, hogy így egy kicsit meg lehet ütni a katolikusokat.

A puska visszafelé sült el. Valaki már akkor a nagy viták idején mondotta: meglássátok, ezek a törvények többet fognak ártani a protestánsoknak, mint a katolikusoknak, lesz idő, mikor ők fogják követelni a revíziót. Ime megtörtént. A Budapesten Szász Károly ref. püspök égisze alatt megjelenő „Szabad Sajtó” protestáns társadalmi lap április 23-ki számában egyenesen *kitűzte már a revízió zászlaját*. Rövid másfél év tehát nekünk adott igazat.

Vezércikkében a „felekezetenküliségről” hozott törvénnyel foglalkozik, melyről annak idején kifejtettük, hogy az tudósoknak, filozófusoknak való, akik képesek az összehasonlító vallástudományt foglalkozni, de nem a néptömegnek, melynek az csak csábítószerszül fog szolgálni a vallástalanságra; ilyen alapon pedig semmiféle állam fenn nem állhat.

Amit akkor ily értelemben fejtegettünk s nekünk hinni nem akarták, az már is teljesülni kezd — a prot. egyházon. Eddigi hívei, kivált az alföldön, tömegesen elhagyják s felekezetenlenné lesznek. De nem csak a reformált egyház létre, hanem már most magára az államra is rendkívül veszedelmesnek találja ezt a törvényt és pedig rövid másfél év lefolyta után. Imigyen jajveszékél:

Minden törvény a priori jónak látszik, mert jó szándékkal alkottatik. De hogy valósággal jó-e, életre való-e, azt csak a posteriori lehet megmondani. Megmondja az élet, a praxis. Az egyházpolitikai törvények mindenik paragrafusáról ítéletet mondani ma még korai volna; de azt már ma is határozottan állíthatjuk, hogy a *felekezetenküliséget* megengedő törvény káros, sőt veszedelmes. Káros a történelmi egyházakra, mert azokat megbontja, gyengíti. Veszedelmes az államra, mert a felekezetenküliség szüli a szocializmust, a szocializmus szüli az anarkizmust, az anarkizmus szüli a vallástalanságot, a vallástalanság szüli az erköletelenséget, az erköletelenség szüli az elvetemültséget.

A felekezetenküliségről szóló törvény ez-előtt másfél évvel alkottatott és pedig azon reményben, hogy azt az ország lakossága *vagy éppen nem, vagy csak oly csekély mértékben fogja igénybe venni*, hogy amiatt ugyan sem az egyházaknak, sem az államnak nem fog megfájdulni a fejük. *A remény azonban nem teljesült*. Nincs az a felekezet a világon, amely másfél év alatt annyi prozelitát szerzett volna, mint amennyien lettek nálunk e másfél év alatt felekezetenküliekké. S mi lesz még másfél *évtized* múlva? Azt ugyan csak a jó Isten tudja, de annyit ember észszel is megjövendölhetünk, hogy ha a felekezetenküliség oly rohamosan terjed, mint a hogy elkezdte, 15 év múlva egyik-másik egyházból aligha marad egyéb, mint a templom és paplak.

Ez nem egyik-másik egyházzól, de másfél évi tapasztalat szerint egyenesen a református egyházzól áll. Most mikor házuk teje kigyulladt, most már ugyanazt ismétlik, amit mi annak idején annyit hangoztattunk. Most már belátják, hogy a felekezetenküliség szentesítése veszedelmes az államra nézve is, mert a szocializmust és a vallástalanságot előmozdítja; most már látják, hogy a nagy hűhóval kinek ártottak legtöbbet. Híveiket sehogysem tudják visszatartani az elpartolástól, úgy hogy, amint a napi lapokban elég sűrűen olvashatjuk, az alföldön kivált egész községek lesznek felekezetenlenné. S mivé válnak az ilyenek? A csábítók, többnyire holmi politikai eszmadiák szavára hallgatva, pozitív vallás nélkül lesznek s amint szapo-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Makk Ádám úr története.

Annyi szent, hogy Khrasztek Fáni szép leány. Erős testalkata van, hogy csak úgy feszül rajta a karton ruha. Az orcái majd kicsattannak az egészségtől. És milyen dolgos, szorgalmas háziasszony. Már korán reggel maga bujkálja be a tyúk-ólakat, nehogy a cseléd elsikkasszon vagy egy tojást. No és a tejjgazdasága páratlan.

Mindezeket Makk Ádám úr gondolta el, miközben kiverte a pipáját s egyenes állást igyekezett adni őszülő bajuszának. Aztán szertenezett a maga házatáján és nagyot sóhajtott. Hát bizony az ilyen aglegényi szállás nagyon szomorú. A cselédei lopják, csalják; a hidas is milyen rozoga, no és a háztető ugyancsak kiabál a cserepes után. Asszony kell ide. És ha már ráadja öreg fejét a házasságra, hol találna jobb feleséget, mint Khrasztek Fánit. Csak az a kérdés, hogy hozzá jönné-e? Hát nincs neki hatszáz hold prima szántója? Aztán ez a ház is ér csak valamit, ha dűledezett is egy kissé. Ó bizony megkéri. Kapott már kosarat eleget. Mit tesz az, ha egygyel több lesz?

Felvette a kancamentéjét s megkenette a csizmáit, hogy legalább valamelyes feketeségük legyen. Aztán újra megtömve pipáját (mert hát a jó gondolatokat mindig csak a pipa adja) átbalagott Khrasztekéhez. Eppen reggelinel ültek.

— Hozta Isten urambátyám — kiáltott az öreg Khrasztek, miközben egy széket tett Makk Ádám úr alá. — Mi jót hoz?

Makk Ádám úr letömté a hamut pipájában s vagy háromszor köhögött.

— Hát én kedves uram öcsém komoly dologban jöttem. Meguntam a legényéletem.

— Bizony nem is jó az embernek egyedül lenni.

— Nem, nem. A multkor is olyan hasesikarásom volt, hogy azt hittem, nem élem meg a reggelt. És nem volt, a ki földöt melegítsen a hasamra.

— Az ilyen korban már nagyon jó a gondos feleség, a ki az oldalunk mellett öregedett meg.

— De ha nincs öreg, jó a fiatal is. Talán még jobb is. Gyorsabban tud forgolódni. Aztán meg eltudok én tartani egy asszonyt. Van hatszáz holdam, házam, nagy és apró marhám. De bizony még szőlőm is van.

— Az bizony nagyon szép.

— Hát mondja csak, nem kaphatnék én lányt?

— Akár minden ujóra tizet.

— Én csak egyet akarok s azért jöttem uramöcsémhez.

— Talán kerő násznagy legyek?

— Az ilyen magam fajta vén legénynél nincs már arra szükség. Megkérem én magam is.

— Akkor nem értem.

— Én a Fánikát akarom elvenni.

— A Fánikát?

— Igen.

— Nagyon fiatal az urambátyámhoz.

— Igaz, a mi igaz, hogy ábrándozni, szerelmeskedni nem tudok. Abból kivénültem. De a mi a földi javakat illeti, ott túl teszek akármi fiatalon, mert pénzem is van ám még a takarékbán. A feleségem minden hónapban vehet egy selyemruhát, ékszer a boldogult anyámról van elég. Aztán annyi cselédet tartok neki, hogy egész nap mozdulnia sem kell. Azt hiszem, ez csak elég?

— Hát tudja mit urambátyám? Aludjunk erre még egyet. Holnap aztán elvállik, hogy széna-e vagy szalma.

Makk Ádám úr hazaballagott s aztán egész nap esinosította a házat. Legyen valami külső formája is, hogy megtetszek a menyasszonyának.

rodnak, igazi veszélylyé fejlődnek majd az államra. Mert ha a népet, a jobbára műveletlen népet a vallás erkölestanaival nem vezérik: ugyan micsoda gondolkozásmód fejlődik ki nála? Mi lesz az a korlát, mely rendes társadalmi életre bírja, hová lesz a tekintély, hová az erkölcs?

Elmondja azután a vezércikk, hogy nem használnak a vallásos estélyek, nem az apostoli tűz, melylyel a lelki pástörök a hívek lelkeire akarnak hatni, minden hasztalan: az egyházi adó fizetése elég nekik, hogy elhagyják eddigi egyházukat.

Ily siralmasan állván Szász Károly egyházának a dolga, kérdezi a cikkíró: mi az orvosság? S rá mondja egész őszintén és nyíltan: a revízió.

A fennálló törvények ellen izgatni nem szoktunk, most sem szándékunk. De a törvénynek káros és veszedelmes voltára a mi tapasztalásunk szerint rámutatni, annak orvoslását kérni, sürgetni kötelességünk. Azt hisszük, hogy a főlebbiekben eléggé rámutattunk a felekezetenküliség káros és veszedelmes voltára, itt hát az az orvosság, hogy ha nem lehet megszüntetni az okot, t. i. az egyházi adót, meg kell szüntetni az okozatot, t. i. a felekezetenküliséget.

Irjanak fel az egyházmegyék a kerületekhez, a kerületek a konventhez, hogy ez kérelmezze a felekezetenküliséget megengedő törvény revízióját.

De miért kezdje éppen a református konvent?

Ne takargassuk a dolgot. Proximus ardet. A református egyházból lesznek legtöbben felekezetenküliek.

No hát senki kárán örvideni nem szoktunk, de most az egyszer jól esik konstatálnunk, hogy éppen ellenfeleink s az illető törvény egykori lelkes támogatóinak szomorú tapasztalata szolgált nekünk igazságot. Mi erre előre óva figyelmeztettük a képviselőházat, hogy a Csáky-féle bosszú-politika káros gyümölcsöket fog teremni, mert a szenvedély, mely a kormányt a katolikusok ellen vezette, nem jó tanácsadó. Nem hallgattak, sőt midőn a néppárt a sérelem tudatában a revíziót írta zászlajára, kigyót-békát kiabáltak rá.

Ime most már itt vannak a protestánsok is, itt van Tisza egyháza s azt kiáltja: hogy

Másnap reggel még ágyban feküdt Makk Ádám úr, mikor bejött a gazdasszonya.

— Levelet hozott a Khrasztekek kocsisa.

— Adja ide.

Makk Ádám úr feltörte s hűledezve olvasta ezt a három sort:

„Valaki pedig öreg és fehér számár volna, az ne kívánja bogánescsal fizetni a paradicsomot.”

Gramling Kornél.

Egy régi tósz.

(Eredetiye Pápai Ignác, hontmegyei deménai földbírtokos, Pápai István volt kabinetirodai főnök testvéérének birtokában.)

Ecsedy Károly országos kortes áldomása az 1841-ki védegyeleti lakoma alkalmával Batthyány Kázmér grófhhoz intézve.

Uram uram Batthyányi Kázmér uram, szölok Kendhez!

A mi pötyögős életünknek minden dicsőséges perdpulyát Isten ő szent felsége úgy alkalmaztassa, hogy a kegyelmed lelki subája b'e ne porosodjék, ártatlanságának ködmöne meg ne ázzék, rendre vetett szénás jó egészsége fel ne

jaj de kezd fájni a hátam! Ez áll most itt a revízió követelésével, mert hogy elvész különben. Hát igazunk volt? S ily rövid idő alatt a törvény természetesen csak az egyházra hozhatta meg káros gyümölcseit. Nem sok idő fog beletelni, hogy észrevehetők lesznek majd az új törvényeknek társadalmi, állami káros következményei is. Akkor majd kétszeresen fognak nekünk igazat adni.

Mert nemcsak az egyik, a felekezeten-ségi törvény, de a többi egyházpolitikai új törvények is még a kultúra magas fokán álló államot is képesek megrázkódtatni, nem a mi népünket, mely régi megállapodott intézményekhez volt szokva s új átmenetre egyáltalán nem volt előkészítve.

A böles államférfiu nehezen nyul a vallási intézményekhez, mert azokat eddig más valamivel pótolni nem sikerült; a néplélek előtt az egyházat vallszállaggal pótolni nem lehet, vagy csak úgy, hogy a nép a vallással együtt eldob magától minden tekintélyt. És ez lenne üdvös az államra?

No de hagyjuk fejlődni az eseményeket, azok erősebbek még annál a gyűlöletnél is, amelylyel a modern állam ölelni szokta a kath. egyházat. Az idő sokra tanít; a legújabb idők legújabb tanulsága pedig, hogy az egyházpolitikai törvények keresztkmái ime már maguk is követelik a revíziót.

A kvóta. A legelőbevágóbb kérdés most a politikában azon hányad megalapítása, melylyel a monarchia közös kiadásáiban részt kell vennünk, vagyis a kvóta. Ettől fáj a feje a kormánypártiak is, melyben szintén vannak, akik a haza érdekeire is gondolnak olykor. Bánffy nem nyilatkozik, senki sem tudja, milyen lesz a kiegyezés. Tartani lehet azonban tőle, hogy a kormány a hatalom megtartásáért az országot kárba kergeti. Suttognak, hogy Bánffy vagy a kvótát emeli fel, mi az országra 5—6 millió többletet jelentene, vagy a gazdasági kiegyezésnél enged az osztráknak. Mert az osztrák nyerni akar rajtunk s maga mellett mozgósítja az egész közveleményt. Már pedig a kvótát Magyarország terhére emelni nem szabad, erre törekedni pártkülönbség nélkül kötelessége volna minden hazafinak.

Taxil Leo szédelgése. A nagy szabadkőműves leleplező, Taxil Leo Párisban most önmagát leplezte le. Mint a napi lapok jelentik, egy általa összehívott gyűlésen, hol meglepő nyi-

lomoljon; — hanem ama kigondolhatatlan szíronnyal irlgalmatlanul kikerekített ködmönébe jól betakaródozván, úgy evezgélhessen az emberi nemnek ezen viszontagságos tengerén, sőt még a lélekvesztő csolnakján is, hogy a midőn ártatlanságának lelke bűnökkel megterhelt testéből kicsuszamodozván sajtféreg módjára ismét kipenderedik: úgy kemlgethesse ama mennyei láthatatlan paradicsomnak kigondolhatatlan dicsőségét, mint a táskevel körülrakott jóféle lóhere boglyát az éhes ökör. — Más szókkal: Adjon Isten ő szent felsége kegyelmednek hosszás napokat messzelátó üvegen szemlélni, soha az öröm kegyelmeddel antipathiába ne legyen, hanem a rikácsoló szomorúságok tőle túl az operenciás tengeren repüljenek: — sőt a felséges Isten, kinek nevé kegyelmed Szombatról Szombatra báránhordó fülemile hangján dicsőíti, dorombban és dudában magasztalja, Africai bak kecske módjára ugrándozó friss napokat teritgessen a kigyelmed daruszóru udvarára; s engedje Isten ő szent felsége, hogy ama tündér flóra aranszálú hajaival egy gattungból származott Körmöci sárga paripák, melyeknek mostan pusztá kopárjait nagy szakállal és hahotával csufolja az üstökös csillag, durancai grimaszokkal, és muskotál röhögésekkel gunyolja a Philadelfiai új sert, — a farsangi jó

latkozatokat ígért a közönségnek, csakugyan szavának állott és olyan leleplezést tett, mely a legvérmesebb várakozást is felülmulata. Azt mondta ugyanis, hogy mindaz, amit ő eddig a szabadkőművességről irt, valótlan. S ami a titokzatos Miss Diana Vaughan (olv. Vón) vallomásai név alatt megjelent: az mind csupa szemfényvesztés, ő azt csak azért tette közzé, hogy a szokatlan tartalom miatt könyveivel s irataival kitűnő vásárt csapjon. — Hát mi erre tudunk egy kadeneciát, és ez abból áll, hogy a mult évben Trientben megtartott szabadkőműves-ellenes kongresszuson, hol Taxil Leo maga is megjelent, ugyanezt a dolgot hangsúlyozta róla dr. Kretzer, kölni kiküldött, és a szekciók nyilvános ülésében több száz ember jelenlétében nemcsak a titokzatos Miss Diana Vaughan létezését tagadta, hanem magán körökben erősen kétségbe vonta, magának az ott jelen volt Taxil Leonak hitelt érdemlő voltát, s bizalmas társalgásban egyenesen azzal vádolta Taxilt, hogy svindler, s összes műveit csak nyereszkedési vágyból tette közzé. — Az ott jelen volt franciák és olaszok természetesen nem osztozták aggodalmait, s Kretzer állásfoglalását csupán porosz nemzetiségének tulajdonították, ki — szerintök — ott is gyűlölte a franciát. Állításunk igazolására hivatkozunk hazánkból is tanura, gr. Zichy Gyula úrra, ki előtt szintén többen fejezték ki ott aggodalmaikat Taxil igazi megtérése felett. — Taxil egyébként a kongresszuson egyáltalában nem játszott szerepet, szerényen megvonult az újságírók karzatán, s csak egy alkalommal lépett előtérbe, midőn t. i. a Pápa ő szétszéghöz küldött latin üdvözlő táviratnak a jelen volt franciák nevében, francia nyelven való felolvasását is kérelmezte. — Taxil vallomásait illetőleg azok nem hazugok, hanem csak a megtérése lehet az. A szabadkőművesek benső üzelméről annyi leleplezés forog közkézen, hogy Taxil Leora egyáltalában nem volt szükség. Taxil inkább egyszerűen hóbotosnak, mint csalónak nevezhető: most feljegyzik róla, hogy Marseilleben, 1873-ban azt írta egyik lapba, hogy a marseillei kikötőben óriási cápák garázdálkodnak. Később azt a mesét költötte, hogy a genfi tó mélyén egy elsüllyedt város romjai láthatók. Egy lengyel tudós fel is ült a hazugságnak, a menyinyben egy komoly hangon irt tanulmányában kifejtette, hogy a genfi tó mélyén tényleg kell egy városnak lenni. Persze nyoma sem volt semminek. 1885-ben azzal keltett feltűnést, hogy bevallotta, hogy ő addig vakbuzgó szabadkőműves volt, de belátva bűnét, meggyönt és hű keresztény lett belőle. Miss Vaughan sohasem élt. Az a nő, a kivel Taxil leveleit íratta, egyszerű nevelő volt az ő nővérenek gyermeke mellett. Ez az asszony cikkeket irt a francia lapokba, és szédelgésével ezeket keresett. A becsapott emberek azonban, úgy látszik, nem hagyják abban a dolgot. Egynehányan ugyanis levelet irtak a „Figaro“-nak, kijelentve, hogy Taxil és az állítólagos miss Vaughan ellen bünyenyítő feljelentést tesznek, mert Miss Vaughan könyöradományokat gyűjtött. Taxil úgy látszik, nem volt ilyen fordulatra elkészülve. Bizott az emberek

szánaton a kigyelmes lapos gutával megütött erszényébe vissza kalapirozzanak; — végre pedig a felséges Isten, ki az ég viszontagságait forgatja, torzostasson a kigyelmed feje fölébe Tokaji máz-lással terhelt tarjagos nagy kajla fellegeket és csapra veretvén udvari angyalai által örökéletbeli göncijeit (t. i. tokai hordika) kolbászossan kanyargó sült kappany-nyak menykövek között árásszon a kigyelmed udvarára gatyakötésig érő auszpruk-(tokai aszubor Ausbruch) záport.

Hogyha pedig Isten ő szent felségének úgy fog tetszeni, hogy a kigyelmed lelkét ezen bonyúsáju világból felszöllítsa ama mennyei Dáridóba, ahol Ábrahám, Izsák, Jákob udonant új piros bársony bugyogóba járják a Kallai kettőt és a hét országra szöllő tyúkverőt: vezesse be az Isten a kigyelmed lelkét ama mennyei angyali hentes konyháktól gözölgő jóféle pecsenye szaggal befűszerézett szállákba, a hol becsinált parókával, bibic tojással gyurt pástétommal, szardella mártásokkal, fekete strimpflibe öltözött rántott hamuszín tekenyő békával, bepácolt sárgaréppával, kingyertyába margarirozott piócával és több efféle takarmányokkal kínálgassák a szent Dávid Lybanusi és Spriom szarvasával és ama hajdani zsidó verbungosokkal ugrándozó s üdvözölni kívánó lelkét. Isten éltesse kegyelmedet!!

hiúságában és azt hitte, hogy senki sem fogja elárulni, s hogy felülnek az ő szédülésének.

Felhívás!

Városunk és környékének természetadta szépségeit minden, körünkben megforduló idegen elragadtatással ismeri el; Nyitraváros lakosságának értelmisége, hazánk kisebb vidéki városainak ilyenmő színvonalát messze túlszárnyalja, s ez, valamint a város kereskedelmi és forgalmi viszonyai, Nyitrát, egy messzeterjedő vidék központjává teszik.

Ezen előnyös viszonyok dacára, városunk és környéke nélkülözi a csin és kellem azon kellékeit, melyek egy gondos kéz céltudatos munkájára vallanak, s melyek nemcsak a város lakosága szépeszeti érzékének kielégítésére, s ezzel kapcsolatosan a kellemes érzetnek felébresztésére, hanem egyúttal arra is hivatják, hogy — amint ezt a természettől sokkal mostohábban megáldott egyes külföldi városok példái is mutatják, — városunk és vidéke az idegenek látogatására vonzó erőt gyakoroljon, azokat nálunk lekösse, s ezzel a város lakossága közgazdasági viszonyainak fellendülését előmozdítsa.

Ezen hiány pótlásának nagy fontosságát és égető szükségét belátva, a társulás útján nyert erőt véljük egyedül alkalmasnak arra, hogy városunk és környéke természetadta előnyeit felhasználva, a szép és célszerű elvének szemelött tartásával teremtsenek meg azon intézmények, melyek a lakosság műveltsége és jó izlésének tanúsága gyanánt adják meg városunknak a természetnyújtotta bájok keretéhez méltó képet.

Ily, a város és vidéke szépítésének célját valló egyesület létesítéséhez tesszük meg a kezdeményező lépést, midőn felhívjuk városunk lakosságát, hogy elenyészőleg csekély anyagi áldozatot igénylő támogatással, a Nyitraváros és környéke szépítésére alakuló egyesület létrejöttét lehetővé tegye.

Nem kételkedünk a fölött, hogy ezen egyesületnek a fentiekben röviden vázolt helyes voltát osztatlanul elismerve, városunk minden lakója örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy az egyesületbe való belépéssel a közös cél elérését lehetővé tevő közös áldozatnak reá eső részét elvállalja, s ezzel a közjó előmozdítására hivatott kötelemének megfelelően.

Az 1 frtnyi évi tagsági díjban megszabott járulékok oly csekély megterhelést fog okozni, hogy bizton reményelhetjük, miszerint városunk lakói az egyesületbe oly tömegesen fognak belépni, hogy ezzel az egyesület céljainak eléréséhez szükséges anyagi eszközök meg fognak adadni.

Ezen bizalomtól eltelve kérjük az igen tisztelt polgártársakat, hogy a mellékelt taggyűjtő ivot aláírni, annak aláírására ismerősei körében közrehozni, s az aláírt ivot f. év. június 1-ig *Metzger Ede* úrhoz beküldeni sziveskedjenek.

Kelt Nyitrán. 1897. évi április hó 22-én.

A Nyitra és környéke szepítő-egylete alakuló bizottságának nevében:

Dr. Gutvill Pál,
biz. jegyző.

Dr. Thuróczy Károly,
kir. tanácsos, biz. elnök.

A F. M. K. E. ügyvivő elnökségének jelentése

1897. április 12.

Mélyen tisztelt központi igazgató választmány!

Az a nagy és általános lelkesedés, mely az elmúlt ünnepes esztendőben nemzetünk érdeklődését a magyar közművelődés felé irányította, azt a reményt költhette lelkünkben, hogy végre a mi évtizedek óta küzdő ügyünket is a sürgős kérdések napirendjére fogja tűzni a közkívánságnak illetékes megnyilatkozása. Örvendetes előjelei mutatkoztak annak, hogy ezt a nemzeti jelentőségű problémát immár elodázhatatlannak tartja a közvélemény, s hogy végre megoldást

nyer a legegésőbb kérdés, az, hogy egyesületünk, mint a magyar közművelődés munkálására szövetkezett hazafias társadalomnak testülete, szilárd vagyoni alapokra emeltessek, melyen nagy horderejű tevékenységét az eshetőségektől függetlenül, biztaton és eredményesen folytathassa.

Ez érdekből indítottuk meg a vezetésre hivatott Emkével teljes egyetértésben és karöltve a kezdeményezést a végett, hogy a közművelődési egyesületek vagyoni alapját egy négy milliós nagy sorsjegykölcsön segítségével örök időkre megalkossuk. Az előkészületek megtételére egy országos nagy értekezletet hivatott össze Budapestre, a képviselőházba, s elismeréssel kell felmilitenünk, hogy ez értekezleten — mely 1897. évi február 15-én tartott meg — éppen egyesületünk jelent meg a legtekintélyesebb képvisellel. A központtól Craus István ügyvivő al-elnök úr és Lőrinczy György titkár, a vidéki választmányaink részéről pedig dr. Ruffy Pál, Halassy Gyula, ifj. Justh György, Matyasovszky Gyula, Vannay Ignác és Baán Elemér urak vettek részt az értekezleten, melytől annyi szép reménynek beteljesülését vártuk. Fájdalom, éppen a közművelődési mozgalmak kebelében akkortájt igen sajnálatos viszálykodások fordultak elő, melyek ugyan egyesületünket közvetlen nem érintették, de a közhangulatot kedvezőtlenül befolyásolták. Aztán ugy a kül- mint a helypolitikai helyzet akuttá vált komplikációja, valamint a tözselei viszonyok egyaránt lehetetlenné tették, hogy a négy milliós közművelődési sorsjegy kölcsönt végleg dűlőre juttassuk, s meg kellett elégednünk azzal, hogy a kérdésben való javaslat-tétel s megfelelő tervezet kidolgozásával egy az értekezlet tagjaiból alakított bizottság küldetett ki. E bizottságba egyesületünk képviselőjeként Craus István ügyvivő alelnök úr választott be.

Ámbar felette sajnálhatjuk, hogy ez a mozgalom, mely eredményével egyesületünk jövőjét végkép biztosítani van hivatva, ismét halasztást szenved, mindazáltal e miatt komolyabb aggodalmakat annál kevésbé kell táplálnunk, mert az ügy jó kezekben van letéve, s emellett az illetékes körök rokonszenvező jóakarata nézve is igen kedvező biztatásokat nyertünk, minélfogva alaposan remélhetjük, hogy a magyar társadalom szives és élénken megnyilatkozó áldozatkészségével még mindig folytathatjuk az egyesületi tevékenységet, s nyugodtan várhatjuk te a közművelődési egyesületek végleges és határozott megszervezésének s biztosításának idejét. Ennek tudatában folytattuk továbbá a szokásos gyűjtéseket. Az év elején megleghaigu kérelemmel fordultunk a hazai pénzügyintézetekhez, hogy mult évi jövedelmüknek feleslegéből egyesületünk céljaira is sziveskedjenek jótékony adományt juttatni. Felhívásunkra a lefolyt első évnegyedben 29 pénzintezet — közgyűlésének tartása alkalmából — összesen 381 frt 34 krnyi adományt küldött be, melynek jegyzékében ezuttal is tiszteletteljes hálával kell kiemelnünk a „pesti hazai első takarékpénztár egyesület” 100 frtos, az „egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár”-at és az „első magyar általános bizt. társaság”-ot 50—50 frtos, továbbá a „nyiregyházi takarékpénztár”-at és a „gödöllői takarékpénztár”-at 25—25 frtos s a „szeged-csongrádi takarékpénztár”-at 20 frtos adományával, mely intézetek nemes áldozatukat rendszeresen évről évre meghozták s meghozták ez évben is nemzeti ügyünk elősegítésére. A pénzintezeteken kívül még 22 frt 20 krnyi rendkívüli adomány érkezett a közönség köréből, mely szintén a mindenfelől megnyilatkozó érdeklődésnek örvendetes jeléül tekinthető. A legnagyobb figyelemmel, gondos nyilvántartással és buzgalommal folytattuk továbbá a tavaly megindított milleniumi nemzeti alapítvány gyűjtését, mely a hazai közönség körében folytonosan meleg érdeklődéssel találkozott, aminek legfényesebb bizonyítéka az, hogy e címen a folyó év első negyedében is 692 frt 41 kr. érkezett be egyesületünkhöz.

Bár a pénztárunk megvizsgálására kiküldött bizottság külön előterjesztést nyújt be ezuttal a mélyen tisztelt igazgató választmánynak, itt is kötelességszerűleg felemlítjük, hogy a tagsági díjak és alapítványi kamatok hátralékban levő részleteinek behajtását egyesületi számvé-
ségünk már megkezdette, de miután ez csak március közepén indított meg, a f. év első negyedében tagsági díjak címen csak kisebb összegű bevételeink voltak. — Befizette továbbá alapítványi tőkéjének 9-ik tiz forintos részletét Verbóc község, első husz forintos részletét pedig Szebold János kir. törvényszéki bíró ur. — A folyó évre kiadott egyesületi naptár elárusításából 79 frt 40 kr. folyt be, s ennek bejelentésénél

köszönettel kell a t. választmány előtt megemlitenünk Zolyomvármegye tek. törvényhatóságát, továbbá Lavotta János urat, a lipótvármegyei választmányunk érdemes elnökét, a nyitrai központi, a galgóczi, ny.-zsámbokréti és privigyei főszolgabírói hivatalokat, valamint Chovancsák Dániel urat, Bihary Géza ny.-ujlaki jegyző urat és dr. Bienenstock Ignác urat, kik naptárunk terjesztésén és értékesítésén hazafias önzetlenséggel fáradoztak.

Van szerencsénk még azt is bejelenteni, hogy Ujpest község még a mult év május havában megtartott ezredévi diszkozyülésén 500 frt alapítványt szavazott meg egyhangu lelkesedéssel egyesületünknak, a mit ügyvezetésünk előbb táviratilag, majd levélben köszönt meg a nevezett községnek. Miután azonban az alapítvány folyósítása érdekében intézett két rend-beli átiratunk eredménytelen maradt, a végett a mult hónapban Pestvármegye alispáni hivatalát, mint Ujpest község felettes közigazgatási hatóságát kerestük meg. — A hírlapokból értesülvén továbbá arról, hogy az a ceglédi százasküldött-ség, mely Kossuth Lajosnál Turinban emlékezetes látogatást tett, egyesületünk tagjai közé 100 frttal alapító-tagul még 1895-ben belépett s miután ez elhatározásáról egyesületünk mindeddig hivatalos értesítést nem kapott, átiratban felkértük Gubody Ferenc urat, Ceglédváros polgármesterét, hogy a jelzett alapítvány folyósításában, s illetve rendezésében egyesületünknak segítségére lenni sziveskedjék.

Ugyancsak vagyoni erőink gyarapítása érdekében, s azért is, hogy mult évi közgyűlésünk határozott utasításának megfelelőjünk, terjedelmű és részletesen megindokolt feliratot intéztünk a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz, hogy 34 kisdédvönk fenntartási költségeihez — melyek egyesületünk legnagyobb terhét képezik — az eddigi 2000 frt államsegély helyett legalább 4000 frttal járulni sziveskedjék. Kérő feliratunkra eddigelő ugyan nem nyertünk választ, de reméljük, hogy az kedvező lesz, annál inkább, mert ügyvezetésünk gondoskodott róla, hogy kérelmünket egy a F. M. K. K. E. vezérférfiainál alakítandó nagy küldöttség külön kihallgatás alkalmával is ajánlja a miniszter ur ó nagyméltósága jóakaratu méltányosságába.

Azon 16511 forint 80 krnak egyesületünk kezelésébe adására nézve, mely az 1892-iki felvidéki inségesek javára a Budapesti Hírlap által gyűjtött összegből feimaradt s önkényuleg Árva-megye inség-alapjához esatoltatott. Árva-megye törvényhatóságának merőben téves felfogását megdöntendő, felkértük Rákossy Jenő urat, mint erre legilletékesebb egyént, hogy az ügyre vonatkozó felvilágosításokat sziveskedjék nyújtani. Kérésünknél Rákossy ur — szokott buzgóságával — felelt meg, s az ő általa közölt adatok nyomán szerkesztett feliratunkkal a kérdés eldöntése végett a nagyméltóságú belügyminiszteriumhoz, mint a törvényhatósági alapok felügyeletére hivatott legfőbb hatóságához kell fordulnunk.

Tudatában lévén annak, hogy ha az egyesületünk propagálására alakult felvidéki írók köre hivatásának magaslata emelkedhetnek, igen jelentékeny és hathatós munkássá válnak a nemzeti közművelődésnek, mindent elkövetünk ezen testver-egylet felvirágoztatása érdekében is. Vagyoni helyzetünk korlátoltsága akadályoz ugyan abban, hogy az egyesületi vagyon terhére pénzbeli segélyvel támogassuk, de a pénzalapjának megteremtésére való törekvésben szivesen munkáltunk közre. Ez érdekből s azért is, hogy a művelzetek s nemes szórakozások jótékony eleve-
venségével a társadalmi élet frissítésére hatást gyakorolhasson, rendeztük a felvidéki írók köre és a nyitramegyei ker. öngyulett kettős céljára december 30-án a király ő felsége arcképének Nyitravármegye gyűléstermében történt ünnepélyes leleplezése alkalmából azt a műestélyt, melyen a fővárosi írók és művészek közül Zilahyné Singhoffler Vilma úrnő, továbbá Rákossy Jenő, Rákossy Viktor, Szirmai Imre, Tarnay Alajos, egyesületünk tagjai közül pedig dr. Thuróczy Károly, Dombay Hugó, Kenézy Csata és Rédeky Géza urak működtek közre. Majd ismét 1897. január 9-én ugyancsak Nyitrán, a megyeház és Thuróczy Vilmos főispán ur termében díszes jelmezbeölt rendeztünk a ker. öngyulettel szintén együttesen, s a két estély jövedelméből jutott a felvidéki írók köre első szerény alapítókéjéhez, mely mintegy 75 frtot tesz ki. Bizonyára csak mag ez, melyet a fenhéjázók kicsinylőleg megmosolyognak, de a nemes célok igaz és őszinte munkái sokra becsülnek, mert tudják, hogy életképes gyökérből terebélyes fák lombjai sarjadanak. S mi a legnagyobb tisztelettel és elismeréssel adozunk itt

is mindazoknak, kik e téren közvetve vagy közvetlenül egyesületünket támogatták, első sorban pedig Thuróczy Vilmosné szül. Tóth Zsuzsanna urnó ő méltóságának, ki nemes jóakarásával, fáradhatatlan buzgalmaival és gondos figyelemmel a két estélyi anyagi és erkölcsi sikerét legfőképpen biztosította, s Csillaghy György és Kenezy Csátár uraknak, kik a rendezésben fáradhatatlanul buzgókodtak.

(Folyt. köv.)

A kis szőlőbirtokos.

A szőlők felújításáról szóló törvény és szabályzat bár hivatva van a minimális területre nézve is segítséget s kölcsönt adni, mégis jelenlegi keretében a kisbirtokosok vonakodnak ezt igénybe venni s aggályaik nem minden ok nélküliek. És mégis a kisbirtokoson, termelőinknek zömén segíteni s azt kész szőlőhöz juttatni: ez volna úgy a törvényhozásnak, mint a társadalomnak feladata.

Ugy véljük, hogy ezt a kérdést az országos szőlőtelepítő-szövetkezet fogja megoldani, mely a helyes uton jár, midőn az alább körülírt eljárást szándékozza meghonosítani.

Számításunk alapjául ne vegyük a törvény minimális területét, hanem 1 kat. holdat. Egy gazda, kinek egy hold szőlője volt, melynek talaja szőlőültetésre alkalmas, annak idején maga dolgozott szőlőjében családtagjaival együtt; de ma saját erejéből nem bírja szőlőjét újratelepíteni és családja fentartása végett napszámba kénytelen dolgozni. Ily szőlős gazda, hogy szőlőjében az okvetlen szükséges rigolozást végezni képes legyen, kapna a szövetkezettől a tel folyamán a munka haladtával, a helybeli ügyvivő által közvetítve részletekben száz forintot. Ezzel meg van adva a mód, hogy az illető saját erejéből rigolirozhasson.

Tavaszzal aztán kap körülbelül 100 forint értékeig menő amerikai alany vesszőt és oltványokat, hogy a jövő évre nemes zöld galya is legyen, és 50 frt értékű karót. Mivel előreláthatólag a szövetkezetnek saját telepei lesznek, valamint sok helyen saját embereivel fog nagyobb terjedelmű szőlőt telepíteni, ez okból az illető gazdát könnyű szerrel küldi el a hozzá legközelebb eső telepre a folyamatban levő munkálatok tanulmányozása végett. Így lesz első sorban az ültetéssel kapcsolatos többi munkákkal is. Ez uton tehát megkapja az utasítást az első év munkáiról. A következő évben meg lesz tanítva a metszésre és a zöld oltásra, az oltványok kezelésére és őszszel való lebujtatására. Ezek szerint, ha elemi csapás nem éri, a harmadik évben már érett gerendéket fog szűnni. Lássuk tehát, minő kölcsönben részesült az egy holdas gazda.

Rigolirozáshoz kapott forintot, oltvány és alanyvessző képében 100 frtot, karó képében 50 frtot. Egy szövetkezeti részjegy 50 forint, mert tartozik taggá lenni, és egyéb kiadásokra 50 frtot; tehát összesen 350 frtot. Ezt az összeget a 4-ik vagy 5-ik évtől 35 frtjával az esedékes kamatokkal együtt 10 év alatt könnyen letörlesztheti. Hogy egy hold betelepített kész oltványos szőlő évi 35 frt törlesztést 10 év alatt kibír-e, ehhez azt hiszem nem kell nagy magyarázat, sem tulságos vérmes remény, ha átlag felvesszük, hogy 20 hektolitert terem a 15 frt. Ezen a módon a kisbirtokos könnyű szerrel termő-szőlőhöz jutott; szőlője leköti őt az itt maradásra, nem fog tehát gondolni a kivándorlásra, s a szövetkezet megoldotta a szocializmus egyik nagy kérdését. A szövetkezet, hogy pénzerejét ne fixirozza, gondoskodni fog majd arról is, hogy ezen kölcsönöket más helyütt eszkomptáltassa és a pénzt folyósítsa, hogy ugyanazon összeggel ismét más baján segítsen. Ez által aránylag, mondjuk, hogy csak aránylag, kisebb összeggel ennek folytonos hasznosítása által nagy dolgokat van hivatva művelni. Az egy holdnyi

terület birtokosa 15 év múlva nem tartozik többé és 1 szövetkezeti részjeggyel is bír.

Az elmondott eset csak egy példát világít meg; de ehhez hasonló esetek számtalan variációban fognak érvényesülni.

Ott van egy másik példa, midőn az Agrár-bank által adandó kölcsön esetekben a szövetkezet fogja a telepítést végezni s a tulajdonos a harmadik évben, midőn az már termőre fordult, átveszi a betelepített szőlőt. A szövetkezet van hivatva a kistermelőn segíteni az által, hogy neki szőlőt telepíteni segít és hivatva van a folytonos érintkezés által a szakértelmet fejleszteni, oktatva telepíteni.

Kész szőlőt a kistermelőnek, nem pedig pénzt, mi markát égeti.

Ez itt a jelszó.

Lépjön be a szövetkezetbe tagul saját erejéhez képest minden honpolgár, hogy minél előbb lehetővé válhasson a kisbirtokosnak nyújtandó segítség. E mellett, mivel a szövetkezet pénztét folyton haszonnal fogja befektetni, a részjegyek után tisztességes kamatra is van kilátás.

Maurer János.

Ujdonságok.

Bende Imre, nyitrai püspök úr ő méltósága, tegnap szombaton ünnepelte püspökké szenteltetésének 10 éves évfordulóját. Ő méltóságát 1887-ben szentelte fel Simor János, hgprimás az esztergomi bazilikában, dr. Dulánszky Nándor pécsi és dr. Palásthy Pál felszentelt püspök asszisztenciája mellett. A hercegprimás akkor csaknem egy óráig tartó beszédet mondott a „Jó pásztor“-ról, s igen elmésen kötötte össze a püspök kötelességeit az éppen az nap tartott bazilikai ünnepel, sz. Adalbert vértanu püspök emléknappal. — A mai tízéves évfordulón Venczell Ferenc pápai praelátus és nagyprépost ur ő mlga pontifikált. Az isteni tiszteleten megjelentek a főgimnáziumi ifjuság, a felsőbb leányiskola és az elemi iskolák tanulói, valamint a püspök urnak számos tisztviselői. Az isteni tisztelet után a püspöki helynök úr a papság üdvözlését tolmácsolta a főpásztornak, kihez lapunk is csatlakozik azon hő óhajjal, hogy a hitélet ápolására és terjesztésére ő méltóságát az Úristen soká ertesse.

Dr. Biringer Ferenc, nyitrai kórház igazgatója, a mult héten mint törvényszéki tisztviselő orvos vizsgázott és pedig kitüntetéssel. — Mint más oldalról értesülünk dr. Biringer Ferenc ur az egyedüli volt, aki e vizsgát kitüntetéssel tette a jelentkezők között, mért is vizsgázott barátunknak kettős örömmel gratulálunk.

Főigazgatói cím. *Horvát Sándor* nyitrai főgimn. igazgató címzetes főigazgatónak nevezett ki. — Lapunk szellemes munkatársa, „Carneval herceg“ ezélt két hónappal megjövendölte e kinevezést „Nyitrai farsang“ című tárcájában.

Áthelyezés. Bellositz Blanka óvónő Bohunicról Trencsénbe helyeztetett át.

A vármegyei bíráló-választmány f. é. ápril hó 26-án ülést tart.

Buzaszentelés. Nyitra városában, ha kedvező lesz az idő, a buzaszentelési körmenet ismét a kórház tájkára fog menni. A körmenetet dr. Csippek Sándor apátkanonok vezeti, indulás a székesegyházból 1/4 órákor reggel.

Első szent-áldozás. Az elemi iskolák tanuló ifjusága, mely először készül a sz. áldozáshoz, ez idén nem mint rendesen, husvét nyolcadán, hanem a mai buzaszentelési körmenet miatt csak jövő vasárnap május másodikán fog járulni az Ur asztalához. A kisdedeket most is a megyés püspök ur sajátkezűleg fogja részesíteni a sz. áldozásban.

A törvényszéki palota ügyében, mint halljuk, itt járt a mult hét elején Budapestről

egy műszaki tanácsos s mint a miniszter megbízottja Craus István képviselő, telket kerestek. Szóban van a káptalan-utca sarkán a Mayer-Bangha-fele telek, a Tóth Vilmos, illetőleg a Hosszú-utcában a Tauszig-fele telek, nemkülönben a vásártér. Úgy látszik azonban hogy a helyre nézve még nem jutottak végső megállapodásra.

Oltár-egyesület Nyitrán. Hölgyeink körében mozgalom indult meg aziránt, hogy amint ez az ország nagyobb városaiban, Budapesten, Pozsonyban stb., megvan, Nyitrán is a magok körében oltár-egyesület alakítsanak. Jámbor egyesület ez, melynek célja az oltári-szentség imádása, annak képesítés a hitélet emelése s nagyobb terjedelemben a szegényebb templomok segélyezése. Havonkint 1—2 krral hozzák össze az e célra szolgáló pénzeszközöket. Szép jele ez a haladó lelki művelődésnek; a hölgyek más városokban is rendesen fontos tényezői a jótékonyágnak és a hitéletnek.

Tébolyodott a templomban. Van-e esetek, melyek nem annyira kellemetlenek, mint inkább szerencsétlenség-számba mennek. Ilyen szomorú esetnek voltak tanúi a nyitraiak közvetlenül a föltámadási körmenet előtt a testvérek templomában. Amint dr. Bobok József apát-kanonok a templomba lépett, hogy végezze az ünnepséget, az oldalkápolnában felállított sz. sir mellett a nagy embersokaság között valaki megszólalt s dikciózni kezdett, azt hajtogatta kiabálva, hogy a zsidók nem tisztelik a keresztet. A körülálló meglepődve nézték az embert, de mikor az csak nem hagyta abba, mindenki észrevette, hogy tébolyodott emberrel van dolguk. Megfogták s az őrgöngyöt egyenesen a megyei kórházba szállították. Ez bizonyos Huanicsék János ivánkai születésű kerékgyártó-segéd volt, aki tébolya miatt ez esetben már harmadszor került a kórházba, hol most is azt hajtogatták, hogy miért nem avatják őt már fel mesterré, hogy hiszen ő isten, majd felmegy a menyországba, ott majd mester lesz. — Az orvosok szerint ilyen szerencsétlenség száma folyton szaporodik s az örültek házaiban mindenfelé megtelnek. Mi bolygatja meg így az emberek szervezetét? Többnyire a mai idegbénító életmód s az erkölcsi süllyedés, mely sokszor még a szülők gyermekeiben is boszulja magát. Hát azok az egyszerű, tiszta erkölcsök sok mindenfelé jök.

A „F. M. K. E.“ — Tóth Vilmosnak. A „Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület“ központi igazgató-választmánya még mult évi dec. 29-én tartott ülésében elhatározta, hogy Tóth Vilmosnak, főrendiházi elnökké történt kinevezetése alkalmából üdvözlő feliratot nyújt át az egyesület. Az üdvözlő felirat már elkészült, s annak ünnepélyes átnyújtása ma, vasárnap — április 25 én — lesz Nyitra-Ivánkán, hol a főrendiházi elnök most birtokán időzik. A díszes felirat, melyet Lőrinczy György titkár fogalmazott és Huszár István könyvkötészete vörös moirée selyemben igen díszesen és izélesen állított ki, a következő:

Nagyméltóságú Elnök ur!

Kegyelmes Urunk!

A „Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület“ — mint a hazafias közszellem éber gondozására szövetkezett hazafiaknak testülete — egész tevékenységével összeforrott a magyar nemzet közéletével s az ennek jelenségeiben való örömet és bánatot egyaránt érzi. Nem maradhat tehát közönyös szemlélője annak sem, hogy dicsőségesen uralkodó Felséges Királyunk bölcsessége és igazságos kegye nemzetünk nagy megnyugvására a magyar országgyűlés Főrendiházának Elnökévé Nagyméltóságodat nevezte ki, a kinek sikerében gazdag életpályája a hazafiúi erények és érdemek tiszteletreméltó példányképeül áll előttünk.

Nemzetünk e kinevezés miatt való örömeiben is egyesületünk őszinte szívvel osztozik, annál inkább, mert abból a fényből, mely Nagyméltóságod tisztas alakját a legmagasabb magyar közjogi méltóságok egyikének díszével körülragyogja, egy kicsiny sugár egyesületünkre is esik, amelynek Nagyméltóságod alapító-tagja, a felvidéki hazafias magyarságnak méltó büszkesége.

Atérezte ez örömet és büszkeséget A F. M. K. E. központi igazgató választmánya és az alólírt ügyvivő elnökséget azzal bizta meg, hogy egyesületünk tiszteletteljes üdvözlését juttassuk Nagyméltóságod elé, kifejezve egyszersmind azon szívből eredő meleg szeretetet és ragaszkodást, melylyel Nagyméltóságod iránt változhatatlanul viseltetünk. S midőn e kedves megbízásnak eleget tenni próbálunk, erőtelen szavaink gyöngeségét pótolja ki a szívünk mélyen élő forró óhajta, melylyel Nagyméltóságod közhasznú életére, új, fényes állásának minden tevékenységére a Gondviselés bőséges áldását lekönyörögjük, hogy az eljövendő évek hosszú során át munkálhassa még Felséges Királyunk és édes Hazánk javát, boldogságát, büszkeségére Nemzetünknek s örömeire és dicsőségére családjának és a „Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület”-nek.

Kérjük, fogadja kegyesen egyesületünk igaz örömeinek, őszinte jó kívánságainak s meleg szeretettel és tisztelettel teljes üdvözlésének ezen igénytelen kifejezését, melyet hazafiai és emberi nagy érdemeinek szerény de bensőségteljes elismeréseken nyújtunk át, hogy fényes állásának dicsőségéhez a „F. M. K. E.” halás tiszteletét és szeretetét fűzzük. Kelt a „Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület” központi igazgató választmányának Nyitra, 1896. évi december hó 29-én tartott üléséből. *Craus István*, s. k. ügyvivő aielnök. *Lőrinczy György*, s. k. titkár. Kivül: „Zékelyi Tóth Vilmos” uró Nagyméltóságának a „F. M. K. E.” 1896.

Gr. Batthyány Vilmost nyitraegyházmegyei áldozárt, s az Accademia dei nobili ecclesiastici hallgatóját Rómában, ó méltósága megyés püspök úr püspöki szertartóvá és szeszeki aljegyzővé nevezte ki. A fiatal gróf csak tanulmányainak befejezése után e nyáron fogja elfoglalni az új hivatalát, melynek küszöbén a gróf urat szívünk mélyéből üdvözljük.

Az orvosi kamarák ügye. A nyitraegyházmegyei orvos-gyógyászati és természettudományi egyesület orvosi szakosztálya f. hó 15-én tartott ülésében tárgyalta a belügyminiszternek az egyesülethez véleményezés végett leküldött, s az orvosi kamarák felállítására vonatkozó törvényjavaslat-tervezetét. Orvosi testületünk is csatlakozott az országszerte megindult javaslatellenes áramlathoz s beható eszmecsere után, dr. Thuróczy Károly kir. tanácsos egyetemi elnök által szerkesztett véleményes határozati javaslatot fogadta el, melynek értelmében a szakosztály elvben szükségesnek tartja a teljesen autonóm hatáskörű kamarák felállítását, de az előterjesztett törvényjavaslat tervezetbe hozzá nem járulhat és annak törvényerőre emelkedését nem óhajta. Együttal ily kamarák felállításáig is, az orvosi érdekek védelme céljából elhatározták, hogy a testület tagjait szolidarisan kötelező rendtartási szabályzatot létesítenek, melynek kidolgozására dr. Thuróczy Károly elnöke alatt, dr. Munkácsy Lajos, dr. Biringer Ferenc és dr. Babó Tivadar tagokból álló szűkebb bizottság küldetett ki.

Uj menetrend a nyitra-völgyi vasuton. F. év május elsejétől a nyitra-völgyi vasuton is (nyári) menetrend fog beállni. Azon helyzetben vagyunk, hogy még mielőtt a hivatalos menetrend a nagyközönség tudomására hozatnék, a nyitra-völgyi változást már most is közölhetjük t. olvasóinkkal. A vonatok indulása több lényeges változáson fog keresztül menni, melyek a következők: *Az első reggeli vonat* Tót-Megyerről már 3 óra 55 p.-kor indul felfelé, Surányba érke. 4:17 p. Nyitrára érke. 5:34 p. Nyitráról indul 5:39. Tapolcsány 7:10, Bécse 8:02, Privigyére érke. 9:57 perckor. — *A második vonat* Tót-Megyerről indul 12 órakor délben, Surány érke. 12:22, Nyitra érke. 1:40, Tapolcsány 3:16, Bécse érke. 4:10. Innen vegyes-vonat, s indul 4:25, Privigyére érke. 6:32 este. — *A harmadik vonat* Tót-Megyerről indul 4:10 délután, Surány 4:32, Nyitra érke. 5:50, Tapolcsány 7:26, Bécse 8:17, Privigyére 9:55 este. — *Az utolsó vonat* Tót-Megyerről ind. 7:25 este, Surány 7:47, Nyitrára érke. (végállomás) 9:04. — *Visszafelé Privigyéről Tót-Megyerré:* Privigyére ind. 4:05 reggel, Bécse 5:34, Tapolcsány 6:25, Nyitra érke. 7:59, Surány 9:12, Tót-Megyerré érke. 9:37 délelőtt. — *Második vonat,* csakis Nyitráról indul 1:49 délután, Surány 2:58, Tót-Megyerré érke. 3:23. — *Harmadik vonat* Privigyéről ind. 12:05 délután,

Bécse érke. 2:08, innen (személy vonat) ind. 2:33, Tapolcsány 3:20, Nyitra érke. 4:53, ind. 5:10. Surány 6:22, Tót-Megyerré érke. 6:47 este. — *Utolsó vonat* Privigyéről ind. 4:55 délután, Bécse 6:21, Tapolcsány 7:21, Nyitrára érke. 8:55, innen indul 9:05, Surány 10:14, Tót-Megyerré érke. 10:44 éjjel. Leglényegesebb változás tehát, hogy a Nyitrán felül lakó közönségnek a délután Bécsebe menő gyorsvonathoz nem lesz csatlakozása; mert az ezen vonathoz csatlakozó vonat csakis Nyitráról fog kiindulni, még pedig 1:49 perckor délután. Viszont azonban előnye is van a menetrendnek, amennyiben t. i. a Budapestre menő délutáni gyorsvonathoz csatlakozó nyitra-völgyi vonat, nem — mint eddig — csupán Nyitráról, hanem már Privigyéről fog kiindulni, még pedig 12:05 perckor délben. — E szerint a felső Nyitra-völgyéből gyorsvonat csatlakozással Bécsebe jövőben naponként csak egyszer utazhatni, ahelyett azonban Budapestre naponként kétszer utazhat a közönség, még a felső-völgyből is, a mi eddig csak Nyitrától kezdve volt lehetséges. — Lényeges a változás a kora reggeltől érkező tótmegyéri vonaton, valamint az eddig este 6:21 perckor Tót-Megyerről érkező vonaton, amennyiben az jövőre csaknem fél órával jön előbb illetőleg megy, mint annak előtte. Erre eleve figyelmeztetjük t. olvasóinkat, nehogy késés esetében duplán számítsák fel nekik a — fiakert.

Uj hitelszövetkezetek. Husvét másodnapján Gerencsereken Csitar község bevonásával hitelszövetkezetet szerveztek. Azonnal 54 üzlet részt jegyeztek. Az a nép igazi barátja, aki sok sző helyett annak anyagi önállóságát, boldogulását előmozdítja. A nyitrai gárd. egyesület részéről Mészó titkár vezette a szervezést. — Vágbesztercén április 4-én 350 részvénnyel megalakult a „Vágbeszterce és Vidéke községi Hitelszövetkezet” s. f. e. április 16-án a trencsényi törvényszéktől a kereskedelmi társaságok jegyzékébe fölvetetve, áldásos működését megkezdte.

Sorozás. Érsekújvár városban f. é. április 22-én fogantatott ujonczászkor 259 hadkötelestől 62 egyént soroztak be.

Állatbetegségek Nyitra- és Trencsénmegyében. *Nyitraegyházmegye:* Lőpene: Királyi 1 u., Konjath 1 u., Nagy-Kovács 1., Práznóc 1 u., Szalakusz 1 u., Vág-Sellye 1 u., összesen 6 község 6 udvar. *Takonykőr és bővőfőreg:* Chinorán 1 u., Kovács 1 u., Szulóc 1 u., Vagujhely 1 u., összesen 4 község 4 udvar. *Ragadós sző- és körömfájás:* Koles 1 udvar. *Ragadós tüdőlob:* Nagy-Förvistyé 1 udvar. *Sértésés:* Lakács. — *Trencsénmegye:* Lőpene: Vöröskő 1 udvar. *Veszétség:* Driethoma 1 u., Felső-Motesic 1 udvar, összesen 2 község 2 udvar. *Sértésés:* Baán.

Katonai lóvásár. A cs. és kir. közös hadügyminiszter április hó 8-án kelt 861 számú rendeletével utasította a budapesti 1-ső számú lószorozó bizottságot, hogy a f. évi május hó 2-án és 3-án Érsekújvárott megtartandó nagy lóvásáron megjelenjen és lovakat vásároljon.

Rendjel-engedélyezés. Lippai Bertalan festőművésznek, ki néhány év előtt Nyitrán is működött, ő felsége megengedte, hogy a számára adományozott bolgár polgári érdemrend nagykeresztjét elfogadhassa és viselhesse. Lippai (Lipner) turzófalvi születésű, s egy ottani szegény zsidónak a fia. Érdekes, hogy a rendjelnek már legalább hat év óta birtokában van, s csak most kapta meg a viselési engedélyt.

A pozsonyi emlékszobor leleplezési ünnepélye. A pozsonyi májusi ünnepségeken való részvételüket újabb bejelentették: a többi közt Nyitra és Trencsény vármegyék. *Nyitraegyházmegye:* Bende Imre nyitrai püspök, Thuróczy Vilmos főispán, Markhot Gyula alispánhelyettes, gróf Apponyi Lajos, Bartakovits Árpád, gróf Zedwitz Kurt, gróf Zedwitz Utz, báró Steiger Alfréd, dr. Thuróczy Károly tiszti főorvos, dr. Csippek Rándor kanonok, ifj. Fridetzky Timót orsz. képviselő, Kostyál Pál polgármester, Turcsányi Ödön főszolgabíró, Engel József és Árpási Imre bankigazgató. *Trencsénvármegye:* Baross Jusztin alispán, dr. Smialovszky Valér és Rakovszky Géza országos képviselők. A diszbanderiumban való részvevésre fölkerült szomszédos törvényhatóságok közül Komárom vármegye és Trencsénvármegye értesítették Pozsony város polgármesterét, hogy ezen vármegyék banderiumai felvonulnak a szoborleleplező ünnepség alkalmával.

Trencsény vármegye részéről a diszbanderiumban, mely mint tudva van a királynak lesz díszkísérete, a következők vesznek részt: Sipeky Sándor orsz. képviselő vezetése mellett Boreiczky Géza, Cselkó Jenő, Jaskula Sándor, Osztrouczky Géza, Rakovszky Antal és Rudnay István.

A kir. tanfelügyelők ritka mintaképe. A „Vág-völgyi Lap” utolsó száma közölte a vármegyei közigazgatási bizottság április havi ülésének lefolyását, említi a többi között, hogy a kir. tanfelügyelő mult hónapban 52 iskolát látogatott meg. Mi, kik ismerjük megyénk földrajzi viszonyait, — írják lapunknak Trencsénmegyéből — sok különösen fiók és irtványos iskoláink egymástól messze eső távolságát, sőt, hogy ne mondjuk hozzáférhetetlenségét — hozzá gondolva meg az ez iskolákkal járó jöllehet Csáky által redukált rengeteg irodai munkát — a kir. tanfelügyelő ezen jelentésében — ha ez oly tiszteletreméltó testület előtt nem történik, erősen kétkednünk — így azonban ez egyszer valóban vesszük és csak azonosodálkozunk, hogy ezen hivatalos testület a kir. tanfelügyelő ez emberfeletti, igazán önfelelő, mert gyakran életveszélylyel járó fáradozását még egy egyszerű elismerési nyilatkozattal sem jutalmazta meg. Nehogy a kir. tanfelügyelő urat jövőben is ily hálatalanság érje, úgy saját, mint az eziránt érdeklődő közönség érdekében azt ajánljuk neki, hogy ezentúl névszerint sorolja föl azokat az iskolákat, melyeket a hó leforgása alatt meglátogatott, különösen nem neki hiszi el a közönség, hanem azon soknak, kik mondják: kiveve hébe-hóba holmi fliender Holländer-féle tolnokot, 3—4—5 év óta királyi tanfelügyelőt nem láttunk.

A tót árpa nemesítése. Hogy a felvidéki híres tót árpa degenerálódása meggátolassék s hogy ezen műszaki feldolgozásra kitűnő árpa jó tulajdonságai még inkább fokoztassanak, fölkerítte a nyitraegyházmegyei gazdasági egyesület Cserháti Sándor m.-óvári akadémiai tanárt, hogy tartana előadást a tót árpa nemesítéséről s ismeresse meg a nemesítés módjait. Az előadás Galgócon (a nyitraegyházmegyei Vág-völgy árpa-vidékének központján) valószínűleg május hó első felében fog megtartatni.

A turóc-szucsányi választókerületben, melynek képviselője nemrégiben meghalt, már megindult a választási mozgalom, de — mint az Egyetértés jelenti — eddig még csak egy jelölt van, s ez a néppárt jelöltje báró Révay Gyula. Báró Révay felvidéki birtokos és neve néhai gr. Berchtold Lászlónak, Nyitraegyházmegyei főispánjának. A néppárt a szucsányi kerületben igen erős, s ha Révay báró jelöltsége bebizonyul, úgy megválasztatása minden kétségen kívül áll. Felteszük t. i. a kormányról, hogy elég éhes mamelukja van, s nem fogja most is erőszakosan szaporítani azok számát.

Olcso hurcolkodás. A „Vág-völgyi Lap”-ban a hurcolkodási nehézségek ellen a következő sikerült recipét olvassuk: Most már itt van a tavaszi hurcolkodás ideje s nagyban gondolkodik a sok ember arról, hogy miképpen lehetne a régi lakásból az új lakásba legjutányosabban szállítani a holmiját. „Nezd csak anyjukom”, így szól a családfő kedves élete párjához, „hogy tönkre mentek a butoraink ebben a nedves lakásban”. — „Az ám, látod öregem, ezeket mind újra át kell políroztatni”. Sorra veszik a szobák valamennyi butoradarabjait s arra a meggyőződésre jutnak, hogy biz valamennyi megkopott, megromlott, okvetlenül ráfér az újítás és fölfrissítés. „A mángorlót se lehet edesem már használni: a szapuló, nagyteknő folyik s a káposztáshordó csavarja is elromlott. Ezeket is meg kell javíttatnunk.” — „Hja-ja, semmi sem tart örökké. No majd meg fogjuk reparáltatni.” Elhallgatnak s tovább gondolkodnak. A férj bodor füstöt ereget debreceni pipájából s egyszerre csak megszólal: „Mennyi pénz kell megint a sok aprólékos javításra s mennyi a hurcolkodásra!” A háziasszony leejti kését, a gombolyag az asztal alá gurul; egyszerre, mint a kinek jó eszméje támadt, az asszonyka felugrik a pamlagról. „Nácikám, egy eszméje támadt. A hurcolkodási költség nagy részét megtakaríthatjuk.” — „Hogy-hogy?” — „Férje mellé ül az eszéyes asszonyka s folytatja szavait: „Minthogy butorainkat s egyéb holminkat amúgy is javíttatni kell, majd a hurcolkodás előtt pár nappal az illető iparosokkal elvitetjük, s mikor azok készen lesznek a javítással: az új lakásra fogják szállítani.” — „Pompás eszme! Ezért homlokon csókollak, okos kis feleség!”

Szóló és borgazdasági tanfolyamok és a tanítók. A földmívelésügyi

miniszter nagy súlyt fektet arra, hogy a szőlőfelújításra és az okszerű szőlőművelésre vonatkozó ismeretek terjesztése végett a néptanítók is igénybe vétesse. E célból a miniszter a f. évben az ország valamennyi fontosabb borvidékén, összesen 14 helyen, négy hétre terjedő szőlő és borgazdasági tanfolyamok tartását rendelte el, s azokra összesen 150 néptanítót szándékozik fölvenni. E tanfolyamok célja, hogy a résztvevő tanítók a szőlő és borgazdaság terén, különös tekintettel az elpusztult szőlők felújítására, elméletileg és gyakorlatilag kiképeztessenek oly célból, hogy a szakmában a népközlőkben, s a gazdasági ismétlő iskolákban a tanulóknak kellő oktatást nyújthassanak, s általában az illető községben a szőlőfelújítás előmozdítása érdekében hathatósan közreműködjenek. A f. évben ilyen tanfolyamok fognak tartatni: Pozsonyban, Balassa-Gyarmaton, Vácott, Egerben, Tarcalon, Beregszászban, Erdőszeghen, Meneden, Nagy-Enyeden, Sopronban, Tapolcán, Veszprémben, Pécsen és Szegszárdon. Ezekre első sorban az illető községekben való néptanítók vétetnek föl, ahol a filoxera a szőlőket már elpusztította, vagy erősen pusztítja s ahol a lakosság első sorban a szőlőművelésre, illetőleg az elpusztult szőlők felújítására van utalva, tekintet nélkül arra, vajjon az illető néptanító állami, községi vagy felekezeti iskolánál vannak-e alkalmazva. A tanfolyam két részletben tartatik meg és pedig: a) május hó 20-tól június 2-ig és b) október hó 11—24-ig: ugy azonban, hogy a tanfolyamon mind a két időszakban ugyanazok a néptanítók vesznek részt. Az egész tanfolyam 4 heti tartamára az uti költségek fedezésére egy-egy néptanító a földművelésügyi minisztertől 60 frtot kap. A nyitrai gazdasági egyesület fölkeri a borvidékek tanítóit, hogy a felvétel iránti kérvényeiket 50 kros bélyeggel ellátva f. április hó 30-ig az egyesület titkári hivatalához nyújtsák be a földművelésügyi miniszterhez címezve.

A vidéki sajtó. A „Zólyomvármegyei Hírlap” e hó 12-én ünnepelte 10 éves fenállását. Ez alkalomból a „Besztercebánya és Vidéke” a következőleg jellemzi a vidéki sajtó helyzetét: „A hírlapirodalom a szabadság hőmérője” — közléstünk egyik jelesének e mondása fényesen igazolja, mert oly nehéz a szerepe a független sajtónak a vidéken. Valóságos aknamunkát folytatnak ellene a szabadság ellenségei s mihelyt valamelyik klikknek nem áll szolgálatába, gyakran kifárad, kidől a küzdelemben. Fővárosi sajtó, mely könnyen legyőzi a helyi korlátokat, nem érzi ezt úgy mint a vidéki hírlapirodalom. A sajtó a szabadság hőmérője s a szabadságra éppen ezek a polgári klikkek a legveszedelmesebbek. Egy-egy szatrapaság itt is, ott is, csak rabszolgák vannak és uraik, szabad emberük nincs. Egy-egy öröklő dinasztia valamennyi élén s rabszujra fűzve minden szabad vélemény, hazafiasság, egyéni önállóság és személyes derékség. És oly nehéz a fölkelés, a szabadságharc. Itt ott csinálnak ellenklubbot az elnyomottakból, a kikben legalább a lelkiismeret nyugtalanodik némelykor. Ily állapotok mellett nagy lelkesedés kell hozzá, hogy a sajtó kitűzhesse a szabadság lobogóját. Ezért más tiz esztendőnél jelentősebb a vidéki lap jubileuma.

A budapesti katolikus kör új palotája már teljesen készen van. A kör ugyanis gróf Esterházy Miklós Móríc elnök hozzájárulásával, gyönyörű három emeletes palotát építtetett a molnár-utca 11. szám alatt. Az új helyiség felszentelése szeptember havában fog megtörténni, a mikor Vaszary Kolos hercegprimás a nyaralásából visszatér a fővárosba. Az ünnepélyes aktust a hercegprimás fogja végezni több püspök segítségével. Együttal értesítettek az érdeklődők, hogy mindennemű kérdézősködéskor Gyürky Ödön titkár ad felvilágosítást. (Ferenc József rakpart 22.) — Így halad, aki nem tesped.

A görög erő. A most dühöngő görög-török háborúban, tán nem mindenki tudja, milyen esekélyesség Göröghon az oszmán hatalom ellenében. Hellasz lakói ugyanis csak egy tizedrészt képezik Törökország lakóinak. Mig ugyanis a szultán birodalmában 21 millió lakos van, nem is számítva a protektorátusa alá tartozó országokat, addig Görögország csak 2 millió lakossal bír. Tehát csak olyan mint Szerbia vagy Horvát- és Szlavonország,

vagy pedig Pestvármegye kétszer véve. Hanem hát kicsiny nyul is eltudja farsztani a nagy kutyát. És ha csak erről volna szó, akkor a „beteg embert” természetesen még könnyebb kifarsztani.

Állat-börze. Antwerpenben, Belgium legnagyobb kikötő városában vadállat börzét nyitottak; s mint a Voss. Zeitung jelenti különösen keresik a zsirafokat, melyek a Szudánban kitört háboru óta nagyon ritkák. Ilyen hosszú nyakú bestiáért most 10,000 frtot is adnak. A nilusi lónak szintén emelkedett az ára, a mennyiben egy egy 7500 frt, sőt fiatal, alig elválasztott, nilusi „esikőért” — Meskó Palinak szikrázni fog a szeme — 3000 pengőt fizetnek. Ellenben az elefánt ára hanyatlott, azelőtt ugyanis testvérek közt is adtak 7500 frtot egy ormányosért, míg ma alig 3000 frtot. Ami nem csoda, mert a mai erkölestelen korban nagyon gyakoriak az — elefántok. De párdúc sem örvend valami nagy keltnek, mert a kacagány közvetlen élő viselője alig kóstál 750 frtot, az orrszarvu ellenben 7500 frt; a tigris ára 1200—2500 frt közt ingadozik. A kölyök-oroszlánokat már nem is keresik, azokat ugyszólván ráadásul adják, de egy szépen kifejlett nagy oroszlánért még mindig 4—6000 frt üti az eladó markát. — Amint látjuk elég jövedelmező „marhavásár”.

Cirkulus viciosus. Északamerikában, Kansas államban nagyszerű ipart űznek. Jó darab területet erős dróthálózattal keritenek és földnek be. Ezen a területen aztán macskát és egeret tenyésztenek. A macskaprém, kivált ha tiszta fekete, elég értékes: dollárjával fizetik darabját. Ezer macska két év alatt 25 ezerre szaporodik, négy év alatt lesz belőle egy millió. Ilyenformán az üzlet igen virágzó, ha a macskákat nem kell etetni. Erre valók az egerek; az egér még szaporább, mint a macska, azért mindig lesz fölös számmal, ha van mit enniök. Táplálékul igen jó nekik a macskahús, ami van elég, mert az embereknek csak a prémre van szükségük. Ilyenformán az egerek macskahúst esznek, a macskák meg egérhúst és tiszta nyereség a sok jó macskabunda. Ez még jobb üzlet, mint Texasban a ludtenyésztés, mert igaz ugyan, hogy 200 gunár és 1000 liba tiz év alatt 10,740,000 ludra szaporodik, ami mesés pénzösszeget képvisel, de ezeknek sok enivaló is kell, míg a macskanevelésnél a teljes haszon tisztán megmarad.

Kirándulás Stockholmba. Az államvasutak menetjegyjárója — mint értesülünk — a nyáron többrendbeli kirándulást rendez *Stockholmba*, az ottani kiállítás megtekintésére. A rendkívüli érdekesnek ígérkező program legközelebb sajtó alá kerül. Az utazás külön vonattal történi Berlinen át, a honnét a társaság az új Sassnitz-Trelleborgi (négy órai hajó ut) utirányt veszi igénybe. Sassnitz és Trelleborg között rendkívül elegáns hajók közlekednek.

Közgazdaság.

A gyümölcsfák trágyázása.

A gyümölcsfák ápolási munkálatai között nem csekély jelentőséggel bír azok trágyázása.

Tudvalevő, hogy a talaj tápanyag-készlete évről-évre fogy, a mit a növény megereze és mindjárt silányabb fejlődést mutat. Hogy ezt a silányabb fejlődést elkerülhessük, okvetlen szükséges a talaj tápanyagát mesterséges uton pótolni trágyázással. E trágyázásra a gyümölcsfák anynyival is inkább rászorulnak, mert egyszer elfoglalt helyöket hosszú évek során át kénytelenek megőrizni, s így végtére ennyire kikapasztják tápanyagforrásukat, hogy gyümölcsöt érlelni tápanyag visszapótlás nélkül nem lennének képesek.

A tápanyag visszapótlásra használhatunk gyümölcsöseinkben istálló-trágyát, trágya levét, komposztot és mesterséges trágyát.

Utóbbival e talajt egyoldalul javítjuk, míg előbbieket, mint teljes trágyák szerepelnek, vagis mint olyanok, melyek többé-kevésbé valamennyi növényi tápszert tartalmaznak, s egyuttal részben a talaj fizikai tulajdonságait is módosítjuk.

Az istálló-trágya jó eredményt csak akkor nyújthat, ha a különböző gazdasági használatok trágyáját nem külön-külön adjuk, hanem együttesen kezelve juttatjuk a talajba. Nem szabad tehát pl. lótrágyát vagy szarvasmarha-trágyát egyedül használni, mert az különféle betegségeknek lehet előidézője. A trágyát inkább gyakran adjuk, de egyszerre nem sokat és lehetőleg érettet; nmm szabad azt a talaj mélyebb rétegeibe ásni, mert káros következményű lehet. Ősszel hordjuk ki és pedig oly módon, hogy a korona terjedelméhez képest, a fa aljára eltergetjük az eső és hóvíz által való kilugozás céljából, s tavasszal sekélyen a talajba hozzuk.

Ha trágyalevet használunk, akkor vagy a fa töve körül ütünk egy erős vas lyukasztóval 50—60 cm. mély lyukat, s ebbe öntjük a trágyalét, vagy pedig egyszerűen elöntjük a fa alatt, vagy pedig annak befogadására alagsöveket helyezünk el a fa alján. A trágyaléből sem szabad egyszerre nagyon sokat és nagyon koncentráltan használni. Legjobb azt megszakitással alkalmazni részint akkor, midőn tavasszal a nedvkeringés erős, részint midőn a fa virágzásban van.

Igen jó trágyája a gyümölcsfának a komposzt, mely nem egyéb, mint különböző állati és növényi hulladékoknak, söpredékeknek, hamunak, koromnak s földnek korhadásba ment keveréke. Ősszel szoktuk kihordani és vagy egyszerűen elszórni a fa alatt, vagy egyuttal alá is kapálni.

Ujabbán mind gyakoribb alkalmazást nyernek gyümölcsöseinkben a foszfortartalmu műtrágyák; ezek között különösen a szuperfoszfát.

Legtöbbnyire tavasszal szokták elszórni oly módon, ha a fa töve körül a földet sekélyen felássák, felporhanyítják s a trágyából 1—2 klgrmot beleszórva, azt a földet egyenletesen elkeverik, s kis vízzel meglocsolják.

Némely helyen ugy is használják, hogy a fa körül vas lyukasztóval 50—60 cm. mély lyukat ütnek ebbe késő ősszel higitott trágyalét öntenek, s hozzá 1/2—1 klgr. szuperfoszfátot vagy Thomas-salaktot kevernek.

A káliammon szuperfoszfát szintén hatásosnak bizonyult, s ez okból annak alkalmazása ajánlható.

Bármely trágyaszert választunk is, csak ovatosan kell azzal bánni s mérsékelt mennyiségben használni, mert nem minden gyümölcsfa szereti a tápanyag bőséget. Így pl. a cseresznye, a barack és a körte nem szereti a sok trágyát, mig ellenben az alma, meggy, szilva többet is eltűr. Egyébkint a mennyiséget illetőleg egyéb körülmények is mérvadók így pl. a talaj, a fa kora stb.

Minél soványabb a talaj, minél több akadályba ütközik a gyökér terjeszkedése, minél idősebb a fa, annál többet használhatunk. G. G.

A magyar malomipar.

Malomiparunk fellendülése az 1850 évre esik, mikor a hazánkat és az osztrák tartományokat elválasztó vámsorompó leomlott. A tulajdonképeni nagyobb emelkedést a 60-as években érte s úgy annyira, hogy jelenleg már 20,005 malmunk van. Főleg nagy mértékben szaporodtak a nagy malmok. De bár mennyire terjedt is a részvénytársulati forma, s a nagy malmok versenye a kis malmokat bármily kíméletlenül is pusztítja, az önálló malomtulajdonosok száma még mindig nagyon tekintélyes és megközelíti a 15 ezret.

Arra nézve, hogy malomiparunk mily nagy közgazdasági jelentőségű és szociális szempontból is milyen nagyfontosságú, bizonyítja azon körülmény, hogy malomiparunk után több mint 46 ezer ember él, mint közvetlen kereső, a család tagokkal együtt pedig bizonyára 200 ezernél is több.

Malmaink közül 1186 malom öröl eladásra. Ezek közül 636 kizárólag helyben árusítja el ör-

leményeit; 367 az országban máshol is, 131 Ausztriában is, 52 pedig külföldi országban is. Saját szükségletre 1450 malom óról, többnyire egyes gazdaságok malmai. A legújabb statisztikai adatok szerint összes malmaink őrlőképessége így alakul:

Egy 24 óra alatt	1—10 q gabonát óról	13,798
" " " "	11—100 " " "	5,640
" " " "	101—1000 " " "	551
" " " "	1001—2000 " " "	10
" " " "	2000—q felüli " " "	6

Látható ezen kimutatásból, hogy milyen malomóriásokkal bírunk, melyek egy 24 óra alatt 2000, sőt ennél több métermázsza gabonát képesek megőrölni. E nagy malomóriások fontosságát mutatja már csak azon egyszerű körülmény is, hogy a budapesti 14 gőzmalomvállalat 1894-ben nem kevesebb mint 7,178,203 métermázsza gabonát őrlött meg, vagyis az egész országban megőrölt gabonaárak hatodrésztét.

Irodalom.

A keresztény nő. Felolvasási ciklus. Irta s a budapesti kath. kör 1897. évi nagybőjti estéin felolvasta: *Rushek Antal*, győri esperes-plebános, a Ferenc József-rend lovagja. — Hogy a gondolatok, melyeket a budapesti kath. körben ez év nagybőjtjén a keresztény nőről felolvasott, szélesebb körbe is eljussanak, kiadta azokat könyv alakjában. Szívesen hallgatták, szívesen olvassák e gondolatokat, s mit a jóakarát megalkotott. Isten áldása gyümölcsözővé teszi a szivekben. A könyv a következő fejezetekre oszlik: A nő hivatása. A gyermek-leány. A hajadon. A hitves nő. Az anya. A nő egyedül. Az özvegy. A zárdaszűz. A könyv ára csinos kötésben 1 frt, fűzve 50 kr. Az előfizetés postautalványon, a megrendelés levelező-lapon történhetik legalkalmasabban, e cím alatt: *Rushek Antal* esperes-plebános, Győr. De megrendelést, illetve előfizetést a budapesti kath. kör titkári hivatala is elfogad (Budapest, kath. kör, IV., Szerviták háza).

CSARNOK.

A Simplon-alagut.

Évek óta óriási érdeklődéssel viseltetik a technikus közönség ama nagyszabású munkát iránt, melyet Simplon-tunnel név alatt ismer a világ, mert, ha sikerül a svajci olasz határon átfúrni ezen gigaszi határfalat, úgy ez a munka méltán a vasuti technika legnagyobb hőstettének lesz nevezhető. Nem csupán a szakemberek és a kereskedő-világ figyelme fordul e pontra: de a legszélesebb körök érdeklődése irányul Svajc magas Alpeseire, hol olyan mű van keletkezében, mely a mérnöki tudomány páratlan diadalának lesz tekinthető.

Az alpesi nagy alagutak között mint *első kísérlet tárgy* a montcenis-i tunnel nevezetes (Olasz és Franciaország között); a Szt.-Gotthard tunnel (Svajc és Olaszország közt) meg azért figyelemre méltó, mert rendkívül hosszú, s mert a lejtő-akadályokat nagy zsenialitással tudták elhárítani, s páratlan kivitelben építették a hozzávezető utakat. Az Arlberg-alagut (Tirol és Vorarlberg közt) meg az jellemzi, hogy felette magasan fekszik, és a rendkívül kemény kőzet-viszonyok közt szokatlan gyorsan készült el. — A most munkába vett Simplon-alagut az előbbiektől sokban lényegesen különbözik. Az alagut először is aránytalanul alacsonyan fekszik; északi kapuja 687 m. a déli kapu pedig 634 m. magasságban a tenger színe felett; továbbá az alagut hossza 19,731 méter, vagyis gyalog teljes öt óra járás! S ezen páratlan kiterjedése miatt rendkívül nagy hősségre lehet kilátás a kőzet belsejében, mért is

különös szellőztető intézkedésekre van szükség; de lényegesen különbözik az előbbiektől ez alagut abban, hogy nem is egy, hanem két egymás mellett párhuzamosan haladó furásból fog állani; azaz két egyenlő hosszúságú párhuzamos alagut, mindegyik egy-egy sinpárral, tehát közel 40 kilométer furással. Ez az eszme új és különböző, később elmondandó körülményekben leli magyarázatát.

Érdekesnek találjuk kiemelni az alpesi főbb alagutak arányait.

	Mont	Cenis	Sz.-Gotthard	Arlberg	Simplon
Az alagut hossza (méterekben)	12,849	14,984	10,210	19,731	
Az északi illetve keleti kapu magassága méterekben	1148	1109	1302	681	
A déli illetve keleti kapu magassága	1269	1145	1218	634	
A sínek legmagasabb pontja az alagutban	1294	1154	1310	705	
Az alagut feletti kőzet magassága	1654	1706	720	2135	

Ebből kiviláglik, hogy a Simplon-tunnel szokatlan hossza alacsony fekvésében leli magyarázatát, s hogy a felette nyugvó kőtömeg jóval hatalmasabb, mint a többi alagutaknál, különösen pedig, mint az Arlberg-tunnelnél. Ebből aztán előreláthatólag igen magas közhősségre lehet következtetni. Ez ugyanis a Mont Cenis-ben 29.5 Celsius fok, a Sz.-Gotthardon 30.8 és az Arlbergben 18.5 fok, s így a Simplon-alagutban 40 fok Celsiusra lehet számítani. E számításnak azon tapasztalat szolgál alapul, hogy beljebb hatolva, a hőmérő minden 44 méter után egy fokkal emelkedik. Ezen tényállás következtében rendkívüli szellőztető intézkedésekre van szükség, melyek abban összpontosulnak, hogy az alagutba *másodpercenként* 50 köbméter friss levegőt kell vezetni, míg a Sz.-Gotthardnál csak kettőt.

Legnagyobb érdeklődést kelt azonban mégis a Brandt és Brandau-cég által elfogadott amaz építési tervzet, hogy kettős sinpárral ellátott egy alagut helyett, két egymástól 17 méter távolságra álló egy vágányval ellátott tunnel építtessék. Az elv az, hogy mindkét oldalon, s minden 200 méternyi távolban kereszt-tárnák által a két alagutát összekötik.

Az azonban először csak az egyiket építik ki; a másikat teljesen csak akkor rendezik be szolgálatra, ha a közlekedési viszonyok ezt szükségnek javasolják. Addig egy, az első alagutban épített, kiterővel fognak a bajon segíteni.

A második alagut tárnája addig különböző munkacélokra használtatik; aztán a beszívárgó, vagy a netán betörő víz levezetésére, valamint az alagutban dolgozó gépek által felhasznált viz eltávolítására szolgál; a mi rendkívül megkönnyíti a munkát; másodsor munkaközben a közlekedés bejövét az első s kimenet a második alaguton történik, mi által elkerülhető a munka megakasztása, vagy a közlekedés megzavarása. Végre a második tunnel tárnája szellőztetési célra is szolgál. Ez okból az ellentétes szájnyílást egy ajtóval elzárják úgy, hogy a beszorított levegő kényszerül a kereszt-tárnákon az első tunnelbe hatolni s ezen ellentétes irányban a napvilágra jut.

Azonkívül az egyvágányú alagutaknál a munka jókarban tartása és javítása céljából nagyon előnyös, ha egy melléktárna áll rendelkezésre, melyen a munkások számára továbbá az eszközök és szükségletek szállítására külön bejárat van, — tehát éppen a második alagut tárnája — és a meglévő kereszt-tárnák által a munkaterep rövid, csak 200 méter hosszú, alagutakra tagoltatik.

Építő-technikai szempontból a kettős tunnel eszmeje egészen új s gyakorlatilag a legnagyobb vívmány, s bizonyítéka annak, hogy az alagut-építéset mily zseniális eszközökkel rendelkezik a látszólag elháríthatlan akadályok le-

győzésében. Brandt Alfred, hamburgi mérnöknek, az építés vezetőjének tapasztalatokban gazdag multja van, mely biztosítéka annak, hogy számításában nem fog csalódnai. Különösen mondhatni ezt az ő viznyomással dolgozó forgó furógépéről, melylyel jelentékenyen felülmúlta a franciákat. A 80-as években ugyanis Brandt dolgozott az Arlberg-alagut nyugati oldalán, míg a keletin Ferroux francia mérnök, s jöllehet alig egy negyedrésze vize volt abból, ami a franciának rendelkezésére állott, s jöllehet a francia mérnök összes ütő (percussions) furóival dolgozott, míg a német csak egy szivattyú-csoporttal és egy turbinával, mégis tudott vele versenyt tartani.

A Simplon-alagutnál kizárólag hidraulikus forgó-furók jönnek alkalmazásba, és pedig minden akna nyílásnál 3—4, tehát — minthogy mindkét tunnel aknái mind a két oldalon egyszerre vétetnek munkába — összesen 12—16. A főfigyelem tárgyát természetesen a gépek hajtására szükséges viz képezi. Éppen a vizerő kellő felhasználása volt az oka, hogy az alagut nem magasban, hol jóval rövidebb volt volna, hanem len, jóval hosszabb furási pályával építik.

A tunnel magassága 5.5 méter, szélessége 4.5 méter. Tekintve azonban azt, hogy a hegy bensejében előforduló nyomás minden számításal dacolhat, azért a tunnel arca — Profil — öt különböző módon lesz kiépítve, a szerint t. i. vajjon a kőzet semmi, csekély, nagyobb, vagy pedig nagy merőleges vagy oldalnyomást fog gyakorolni.

Az alagut páratlan hossza rendkívül intézkedéseket tesz szükségessé, melyek úgy az üzem fentartására, valamint az alagutban állandóan szolgálatot teljesítendő személyek kényelmére feltétlenül megkivántatnak. E célra minden 100 méternyi távolban fülkét építenek, a jelző készülékek befogadására, s minden 1000 méternyi távolban nagyobb kamrákat a vasut jókarban tartására szükséges eszközök és anyagok elhelyezése céljából.

Érdekes a furógépek munkáját is figyelembe venni. Először is kéthónapi kézi fúrásra lesz szükség az előtárnázásnál, mire „mérsekelt” gépfúrás következik. Az első naponként átlag 1 métert, a gépfúrás ellenben 4 1/2 méterre halad előre; ami évenként 1410 méternyi haladást jelent mindkét oldalon. Mindegyik oldalról azonban kerek 10,000 méternyi furást kell eszközölni, a mi éppen 5 1/2 év alatt menne végbe. De ha tekintetbe vesszük, hogy a mont-cenis-i alagut 14 évig furták (1857—71.) s a sz.-Gotthardnál 9 évre volt szükség, úgy a Simplonnál tervbe vett idő, tekintettel rengeteg hosszúságára, bizony nagyon rövidnek mondható. Ez azonban csak a régi furásokra illik, mert az Arlberg-alagutnál az új furó gépek az ember leghasznosabb segéd-eszközeinek bizonyultak.

Siettetni fogja a munkát a Simplon-alagutnál az új hidraulikus takarító rendszer, mely minden támadás után önmagától működik, a nélkül, hogy a törmelék eltakarítására külön gépeket kellene behozatni, illetőleg kivinni. Nagy könnyítésére szolgál a munkának a kettős tunnel, mert az építési szükségleteket az egyik alaguton beszállítják, s a vonatok a másikon kimennek. E célból a kereszt-tárnák nem is lesznek merőlegesek a két tunnelre, hanem rézsút, mintegy 45° szög alatt.

Az alagut munkálatának legfontosabb tényezője a szellőztetés, a mi e rendkívül hosszú furási pályánál kétszeres jelentőséggel bír. Már említettük, hogy sz.-Gotthardnál másodpercenként két köbméter friss levegőt bocsátottak a földürbe, az Arlbergnél eleinte 3, később 6 köbmétert. Szent-Gotthardnál 1873—76-ig egymásután 7 légszorító gép működött, mely naponként 150,000 egész 200,000 köbméter levegőt juttatott a föld belsejébe, s az alagut bensejében a légmérseklet

mégis 30 fokra, sőt még azontul is emelkedett. A Simplon-alagut szellőztetésénél másodpercenként 50 köbméter levegőt juttatnak be, a mi másodpercenként 6 méter légáramlatnak felel meg. A légáramlat a második alaguton bemelegszik az utolsó kereszt-aknában át behatol az elsőbe s innen megfordított irányban ki a szabadba.

A Simplon-tunnelnél még azon eddig sehol sem alkalmazott újítás is lesz, hogy az alagut bensejében állomást létesítenek, a mi mindaddig, míg a közlekedés csak az egyik száron történik, elkerülhetetlenül szükséges, még pedig a kitérés eszközlésére. Ezen intézkedésnek nem csekély aggodalommal néznek elébe; mert a tunnelben előktől rendkívül figyelmet igényel s azonkívül a legszelebb kiterjedésű biztosító intézkedésekre van szükség; a mit optikai és akusztikai jelző-készülékekkel, valamint a sinekkel való kontaktussal, minden kilométer távolban, reménylenek elérni. Mihelyt a második tunnel teljesen elkészült, a keresztelési állomás megoldotta feladatát, mert az egyik alagut az oda, a másik pedig a visszamenő közlekedésre fog kizárólag használatni. Mindazonáltal az állomást meghagyják, mert az esetleges közlekedési zavaroknál, melyek az egyik vagy másik alagutban beállhatnak, megbecsülhetetlen szolgáltatást tehet. A tunnel-állomáson tartózkodóknak élete azonban a szén-gáz kipárolgása következtében a legnagyobb veszélynek volna kitéve, azért minden valószínűség szerint az alaguton csak villamos mozdonyok fognak közlekedni.

A Simplon-kocsit a magas alpesek legregebb és talán legszebb útja. Mostani alakját I. Napoleonnak köszönheti, aki 1800. év május havában arra vonulván hadseregével, nagyon hiányát érezte egy járható utnak. A Simplon-ut építése 1801. nyarán kezdődött s öt éven (nyáron) át készült 7 millió franknyi költséggel. Hossza 14 óra járás, szélessége 8 méter, lejtő-magassága sehol sem haladja meg a 3 $\frac{1}{2}$ percentet, úgy hogy ügyesen alkalmazott kanyarulataival a legnagyobb teherkocsik kényelmesen közlekedhetnek rajta. Technikai műremek s vad természeti látványosságok váltakoznak rajta, ilyen a Brieg melletti szakadék, a felette kifeszített pompás „Napoleon-híd”, a nagy szerpentina a Ganter-szoros előtt, a „Caploch” néven ismert sziklákba vágott galériák és alább a „Kaltwasser” gleccser, melynek jeges csurgója magas ivetekben szórja vizét a mélységbe, fent a hágón pedig a Bernardinus kolostor világhírű menháza.

A „Stein der Weisen” nyomán.

2 darab 1 $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$ éves
vörös-tarka
simenthali bika
— tenyésztéshez alkalmas szép apa-állatok —
180 frtjával eladó
alólirotnál, Felső-Köröskényben (Nyitra mellett) 9-ik sz. a. **Mérey.**

Nyitrai légszuszítási részvénytársaság.

Meghívó.

Van szerencsénk a „Nyitrai légszuszítási részvénytársaság” t. részvényeseit

a f. évi május hó 9-én

délután 10 órakor a „Nyitrai Iparbank” helyiségeiben tartandó

VII. rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívni.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentései.
2. A tiszta jövedelem hováfordítása iránti határozathozatal.
3. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.
4. Két igazgatósági tag választása három évre. (A kilépett tagok újból megválaszthatók.)
5. A felügyelő-bizottság választása egy évre.
6. Az alapszabályok 17. §-a értelmében netalán beérkező indítványok.

(Azon t. részvényesek, kik szavazati jogukat gyakorolni kívánják, felkérjük, hogy részvényeiket a szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőzőleg 5 nappal az Iparbanknál letétmenyessék. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése, valamint az elmúlt üzletévi zárszámadások a közgyűlést megelőzőleg 8 nappal az Iparbank irodájában minden beiktatott részvényes által betekínthető, illetve nyomtatásban átvehető.)

Nyitra, 1897. április hó 17-én.

Az igazgatóság.

Eladó szőlő.

Csermágyon, az alsó uton egy jó karban levő

SZŐLŐ,

épített pincével, és több dúsan termő gyümölcsfával szabadkézből eladó.

Bővebb felvilágosítást ad

Csulák Mihály,

Csermágy, 15. sz.

Árlejtési hirdetés.

A nyitrai vármegyei közkórház folyó évi szükségleteinek fedezésére bizottságilag engedélyezett

ruha és ágyneműek,

valamint 10 drb. közönséges vaságy és 12 drb. Thonet-féle szék beszerzésének biztosítására

f. é. május hó 14-én délután 3 órakor a megyei levéltárban

zárt ajánlati versenytárgyalás fog megtartani.

A szükséglet szállítására vállalkozók felhívattak, hogy 10% százalékos ovadékkal ellátott és lepecsételt borítékban foglalt ajánlataikat

f. é. május hó 14-én déli 12 óráig alulírt igazgatonál a kórházi irodában

nyujtsák be.

A szállítmány mennyisége és minősége iránt bővebb felvilágosítás a nevezet közkórház gondnokságánál nyerhető.

Nyitra, 1897. évi április hó 20-án.

Dr. Biringer Ferenc,
kórházi igazgató.

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

műtrágyával

érhetők el

Hungária műtrágya, kén-sav és vegyi ipar részvénytársaság **Budapesten.**

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.